

Normy finančního práva

Petr Mrkývka 2011

Specifika norem finančního práva

- Normy finančního práva slouží realizaci hospodářské a finanční politiky státu.
- Finanční právo představuje nástroj dosažení v politice vyřčených cílů, přičemž jeho normy mají stimulovat dosažení předpokládaného chování.
- **Úkol:** vymezte pojem „hospodářská a finanční politika státu (vlády)“

Apolitičnost finančního práva (?)

- Právní norma je výsledkem politického konsensu a výrazem vůle vládnoucí garnitury
- Nejtužší politické boje jsou v oblasti státního rozpočtu a daní
- Finanční právo není apolitické

Příčiny závislosti finančního práva na politice

- tm finančních zdrojů státem získaných na základě finančněprávních norem stát (vláda) realizuje své funkce v souladu se svým politickým programem / politicko-ekonomické zájmy velkého okruhu subjektů
- Konflikt zájmů – umělá tvorba daňového dluhu jako pohledávky veřejného peněžního fondu v kombinaci s daňovou povinností a donucením; alokace a distribuce prostředků v souladu s politickou vůlí; stabilita měny x hodnota

Důsledky političnosti finančního práva

- Krátkodobá právní kontinuita
- Permanentní reformy
- Nestabilita
- Nástroje dosažení stability:
 - Specifický legislativní proces státního rozpočtu
 - Politický konsens napříč stranami při tvorbě principů fungování peněžního systému a veřejných financí
 - Konstitucionalizace finančního práva
 - Zákaz experimentu v legislativě

Specifické principy tvorby finančního práva

- Principy typu ekonomiky
- Předvídání krátkodobých a dlouhodobých následků FP regulace
- Zohlednění vazeb norem v rámci systému FP
- Omezení vlivů výkyvu v hodnotě peněz na stabilitu norem finančního práva
- Plynulost změn ve výši finančních dávek
- Ochrana zájmu většiny před lobby
- Respektování terminologie
- Úroveň právního a ekonomického vědomí adresátů FPN
- Respektování závazků ČR

Finančněprávní předpis

- Základní pojmy
- Adresáti
- Vlastní regulace
- Proces
- Sankce
- Přechodná ustanovení
- Derogační klauzule
- účinnost

Konstrukce finančněprávní normy

- Antecedent - výchozí předpoklad, podmínka realizace pr.normy
- Konsekvent – normativní akce a reakce
- **Antecedent** vyjadřuje konkrétní podmínky a předpoklady účasti subjektu na veřejné finanční činnosti.
- **Konsekvent** – pravidlo chování subjektu finančního práva ve finančněprávním vztahu. Součástí konsekventu bývá ve FP *taxa* – parametrické vyjádření povinnosti (závazku) či oprávnění, práva, v penězích, případně *sankce*.

Primární a sekundární finančněprávní normy

- Primární finančněprávní norma – za podmínky A má být B
- Sekundární finančněprávní norma – antecedent (sekundární hypotéza) je negací primární dispozice (konsekventu primární fpn): non B pak C
- Povaha sekundární fpn: sankční, parametrická

Parametrické normy

- Parametrické normy jsou takové právní normy, jejichž předmět regulace, tedy chování adresáta, je vyjádřen v početních parametrech. Příklad: berní normy, rychlostní normy, technické parametry ...
- Finanční parametrické normy – parametry vyjádřené v penězích

Druhy finančních parametrických norem

- S ohledem na konstrukci, míru složitosti parametrů a závislost mezi nimi rozlišují se finanční parametrické normy na:
 1. Jednoduché (prosté)
 2. Složené – složitá konstrukce antecedentu
 3. Koncedentně přímé – pevná taxa
 4. Koncedentně axiomatické – axiom (vzorec) parametru plnění

Finančně plánovací normy

- Hypotetické příjmy
- Výdajové limity
- Zaručené výdaje – mandatorní normy
- Specifická konstrukce odpovědnosti:
Politická odpovědnost
Rozpočtová kázeň - sankce

Stimulační normy

- Podmínky kofinancování z vlastních a jiných zdrojů
- Vytváření příznivých podmínek (např. investičních)
- Podmínky vytváření fondů, rezerv apod. a jejich umístování (technické rezervy v pojišťovnictví)

Adresáti finančněprávních norem

Finanční správa - primární

- Ministerstvo financí
- Územní finanční orgány
- Celní správa České republiky

- Veřejná samospráva

Finanční správa – sekundární,
uskutečňovaná v návaznosti na primární
předmět činnosti

Specifické subjekty finanční správy

- Česká národní banka
- Nejvyšší kontrolní úřad

Adresáti v mocensky podřazeném postavení

- Naplněním antecedentu získávají fyzické a právnické osoby, případně organizační složky a seskupení osob bez právní subjektivity specifický finančněprávní statut:
- Poplatník, plátce, osoba povinná k dani
- Tuzemec, cizozemec, osoba česká, rezident, nonrezident, devizové místo
- Finanční instituce
- Státní fond
- Instituce vládní podpory ekonomických aktivit: PGRLF, EGAP, ČEB, ČMZRB
- Zajišťovací fondy

Statut

- Právem určené postavení ve finančněprávních vztazích a určený okruh a rozsah povinností, oprávnění a práva
- Nabytí statutu: ze zákona, na základě naplnění zákonem předpokládaných znaků, z rozhodnutí orgánu veřejné moci (IPA) ...

Literatura

- Bakeš/Karfíková/Kotáb/Marková a kol. *Finanční právo 5. upr.vyd. C.H.Beck 2009, Praha*
- Králik/Jakubovič *Finančné právo Veda 2004, Blava*
- Kosikowski *System Prawa finansowego, Tom I – Teoria i nauka prawa finansowego. Oficyna a Wolters Kluwer Bussines 2010, Warszawa*